

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Лоханова Н.О.
(підпис)
“ ” 20 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою Облік і аудит

на тему: «Облік, аналіз та контроль виробничих запасів: теоретичні
положення та діюча практика на прикладі ТОВ «Кубей Агро»»

Виконавець:

студентка

ФМОІТ

Карагіоз Анастасія Дмитрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шевчук Ніна Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	7
1.1. Класифікація та економічна сутність виробничих запасів...7	7
1.2. Нормативно-правова база регулювання виробничих запасів.....	21
1.3. Особливості обліку виробничих запасів.....	33
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	40
2.1. Організаційно-економічна характеристика базового підприємства.....	40
2.2. Організація діючої системи обліку виробничих запасів....	53
2.3. Напрями удосконалення існуючої системи обліку виробничих запасів.....	59
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНОМУ АСПЕКТІ ТА НАПРЯМИ ЇХ ПОЛІПШЕННЯ.....	66
3.1. Завдання, мета, об'єкти та джерела інформації контролю виробничих запасів.....	66
3.2. Напрями поліпшення контролю виробничих запасів.....	76
3.3. Аналіз виробничих запасів ТОВ «Кубей Агро».....	89
ВИСНОВКИ.....	99
Список використаних джерел.....	103
Додатки.....	107

ВСТУП

Говорячи про поточні активи компанії, не можна забувати про запаси, які часом становлять найбільш значну частину оборотних активів, відображених в балансі. Від того, наскільки вірно ведеться облік запасів, і яка оцінка використовується для надання їх в балансі, буде залежати правильність відображення фінансового стану компанії, а відповідно, і ефективність застосовуваних на підставі звітності рішень.

Сучасні підприємства здійснюють господарську діяльність в умовах нестабільного зовнішнього середовища при динамічній зміні показників кон'юнктури ринку. Для забезпечення ефективності діяльності підприємства слід систематично підвищувати рівень управління виробничими процесами через оптимізацію витрат та збільшення виручки від реалізації продукції. До ключових внутрішніх чинників, які обумовлюють рівень витрат, традиційно відносять величину виробничих запасів.

Від величини та структури запасів підприємства в значній мірі залежить стабільність виробничого процесу, своєчасність реалізації продукції та конкурентоспроможність на ринках збуту.

Виробничі запаси являють собою сукупність предметів праці, використовуваних у виробничому процесі. Вони беруть участь у виробничому процесі одноразово і повністю переносять свою вартість на вироблену продукцію, виконані роботи або надані послуги.

Вирішення проблем управління виробничими запасами тісно пов'язане з підвищенням платоспроможності та ліквідності підприємств, що є надзвичайно важливим для їх ефективного функціонування та подальшого розвитку.

Виробничі запаси, будучи однією із складових частин майна, відіграють особливу роль не тільки як матеріальна основа діяльності. Їх економне і раціональне використання - одне з основних умов ефективної діяльності підприємств.

Ускладнення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, інфляція, кризові явища, неспроможність сплати змушують підприємства змінювати свою політику стосовно оборотних активів, шукати нові джерела їх поповнення. У зв'язку з цим виникає ряд проблем в організації управління запасами та їх облікового забезпечення: на якій інформаційній базі повинен ґрунтуватися сучасний облік і економічний контроль матеріально-оборотних коштів на всіх стадіях руху в відтворювальному циклі, яка його трудомісткість, як їм слід займатися, кому і яка інформація необхідна і як нею користуватися в управлінні цими процесами.

Актуальність теми. Актуальною проблемою в економіці України є не залучення виробничих запасів і нарощування обсягів, а їх використання. Прискорення обороту виробничих запасів на один лише день дасть змогу, в цілому по країні господарству вивільнити значну частину коштів, зайняту у сфері обігу. Для цього потрібний дійовий економічний механізм впливу на ефективність використання виробничих запасів. Ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку. На сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є облік виробничих запасів.

Різні проблеми організації обліку і контролю, в тому числі і виробничих запасів, докладно розглянуті в роботах таких відомих вчених-економістів, як: Білуха М.Т., Кужельний М.В., Савицька Г.В., Бутинець Ф.Ф., Мурашко В.М., Петрова В.І., Белова Н.Г., Стражева В.І., Сопко В.В. та інші.

Проте існує низка невирішених питань стосовно обліку та контролю виробничих запасів підприємств у сучасних умовах, що обумовило вибір теми дослідження та дозволить надати деякі практичні рекомендації щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку й аудиту виробничих запасів, шляхом змін у аналітичному та синтетичному обліках, порядку проведення внутрішнього контролю на підприємстві, оформленні первинної документації.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в теоретичному та практичному вивченні ведення обліку і контролю виробничих запасів та розробці на його основі рекомендацій і пропозицій досліджуваному підприємству, що забезпечить його ефективне функціонування у сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі:

- вивчення нормативно-правового забезпечення обліку і внутрішнього контролю виробничих запасів;
- визначення сутності виробничих запасів, їх складу та класифікації у відповідності до нормативної та економічної літератури;
- ознайомлення з системами обліку та контролю виробничих запасів на досліджуваному підприємстві;
- визначення ступеня забезпеченості та ефективності використання досліджуваного підприємства виробничими запасами;
- надання пропозицій щодо удосконалення методики та організації ведення обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів на досліджуваному підприємстві.

Суб'єкт дослідження – товариство з обмеженою відповідальністю «КУБЕЙ АГРО», є підприємством, яке займається вирощуванням зернових культур, виноградників, плодових дерев, а так само соняшником. Ще займається розведенням овець і кіз.

Об'єктом дослідження виступає діюча система обліку, контролю і аналізу економічної діяльності ТОВ «КУБЕЙ АГРО», яке продає оптом зерно, плоди винограду і плоди фруктових дерев. Також займається торгівлею худоби на м'ясні ринки.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних питань щодо обліку, контролю й аналізу виробничих запасів на досліджуваному підприємстві з метою покращення системи управління підприємством в цілому.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у випускній роботі використовувалися як загальнонаукові, так й специфічні методи пізнання, зокрема це наукова абстракція, індукція та дедукція, аналіз й синтез, порівняння, статистичні методи, експертна оцінка та контрольні питання, вибіркоче обстеження і групування, методу комплексного підходу тощо, що зумовлено методологічною основою дослідження - системним підходом до розкриття економічної сутності виробничих запасів.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти з питань оподаткування, обліку, аудиту й звітності, наукові публікації та монографічні видання вітчизняних і закордонних вчених у сфері бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку, економічного аналізу й контролю, а також дані поточного обліку і звітності ТОВ «КУБЕЙ АГРО».

Незважаючи на те, що в економічній літературі було висвітлено велику кількість питань, пов'язаних з удосконаленням обліку, трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці країни, зумовлюють необхідність подальшого дослідження практичних і методичних засад організації обліку виробничих запасів. Дослідження, проведені в процесі написання даної роботи, покликані розширити та доповнити відомості як про економічні особливості виробничих запасів, так і про методикау їх обліку та контролю на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Достатня кількість та доцільне використання виробничих запасів є однією з основних передумов ефективного ведення господарської діяльності більшості підприємств. Ефективне використання виробничих запасів забезпечує швидкість обороту вкладеного капіталу та зростання прибутку підприємства, що позначає запаси як один з визначних об'єктів обліку на підприємстві.

У даній кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та внесено практичні рекомендації з удосконалення методики обліку, аудиту та аналізу виробничих запасів на досліджуваному підприємстві. Отримані результати свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити такі висновки:

1. В економічній літературі існує велика різноманітність думок стосовно сутності поняття «виробничі запаси», їх класифікації, оцінки та методів обліку. На нашу думку, найточнішим є визначення: виробничі запаси – це матеріальні ресурси, що призначені для використання у виробничому та інших господарських процесах, але ще не використовуються та забезпечують безперебійну роботу підприємства. Кожне підприємство самостійно обирає ту класифікацію, яка задовольняє усі потреби користувачів інформації та надає змогу приймати ефективні управлінські рішення, виходячи з особливостей галузі та виробничого або технологічного процесу.
2. Система нормативно-правового забезпечення виробничих запасів представлена трьома рівнями: міжнародним, державним та підприємства, які визначають методологічні засади формування в обліку інформації про виробничі запаси, регулюють їх порядок оцінки і обліку на підприємстві та розкриття інформації в фінансовій звітності, регулюють порядок здійснення операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів.

3. В ході дослідження було ознайомлено з діючими системами обліку та контролю виробничих запасів на досліджуваному підприємстві та встановлено: облік виробничих запасів ведеться у відповідності до норм чинного законодавства, проте не забезпечує користувачів аналітичною інформацією стосовно руху запасів на підприємстві; система контролю як система відсутня на підприємстві, контроль здійснюється працівниками лише в момент здійснення операції.
4. ТОВ «Кубей Агро» не використовує можливості економічного аналізу для прийняття управлінських рішень, тим самим зменшуючи їх ефективність. Нами було запропоновано звернути увагу на цей інструмент управлінського обліку, зокрема проводити аналіз забезпеченості та ефективності використання виробничих запасів.
5. Облік виробничих запасів – це трудомістка область обліку, яка потребує значної уваги. Проаналізувавши облік виробничих запасів на досліджуваному підприємстві було встановлено, що він потребує удосконалення. Нами запропоновано наступне:
 - введення в штат посади замісника бухгалтера, який візьме на себе частину ведення обліку та звільнить головного бухгалтера від навантаження у вигляді проведення повного бухгалтерського обліку, що надасть змогу йому зосередити свою увагу на більш стратегічно важливих питаннях підприємства;
 - для забезпечення ефективності ведення обліку запасів в цілому, надання своєчасної інформації стосовно обсягів придбання та реалізації, змоги своєчасного формування необхідним поповненням запасами створити оптимальний графік документообігу;
 - для забезпечення безперервності виробничого процесу встановлювати оптимально необхідну величину запасів та

оформлювати це Звітом про необхідність встановлення мінімальної кількості запасів;

- використовувати Відомість аналітичного обліку руху виробничих запасів як документ, який виступатиме у якості контрольного за замовленнями необхідної мінімальної кількості запасів та за рухом запасів по підприємству в цілому;
- для забезпечення ефективності використання виробничих запасів у розрізі наданих послуг та виконаних робіт використовувати Звіт про надані послуги та виконані роботи, що мінімізує списання запасів при рівних початкових даних на однакових роботах;
- інвентаризація на ТОВ «Кубей Агро» проводиться один раз на рік перед складанням фінансової звітності, що не дає змоги своєчасно виявляти відхилення фактичної наявності запасів. Тому пропонуємо підприємству проводити інвентаризацію раз у квартал.

Ознайомившись з діяльністю ТОВ «Кубей Агро» встановлено, що облікові й контрольні функції виконує одна й та ж посадова особа, що практично невілює проведення контролю. Для розмежування облікових та контрольних функцій нами було запропоновано ввести посаду внутрішнього аудитора, а також для забезпечення його роботи:

- методику проведення перевірки виробничих запасів;
- затвердити внутрішньослужбовий стандарт з перевірки виробничих запасів;
- розробити робочі документи для відображення результатів проведеної роботи.

За результатами проведеного дослідження надані рекомендації щодо вдосконалення облікового, контрольного та аналітичного процесів у ТОВ «Кубей Агро». Дані пропозиції покликані збільшити інформативність

бухгалтерського обліку та фінансової звітності щодо виробничих запасів на підприємстві. Впровадження даних рекомендацій надасть змогу сформувати ефективну обліково-контрольну систему на ТОВ «Кубей Агро».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх О. В. Проблемні питання та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві / О. В. Артюх, М. Ю. Криванич // Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: тези доповідей II міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – Ч. 1. – С. 19-21.
2. Белова І.В. Справедлива вартість – досвід, проблеми та перспективи застосування. Науковий вісник ОДЕУ. 2011. №11 (146). С. 128-137.
3. Бурдейна Л.В. Облік та оцінка виробничих запасів в інформаційній системі підприємства : дис. кн. екон. наук : Львів, Львівська комерційна академія, 2015. С. 266.
4. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів /За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. - 6-те вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП «Рута» 2005. – С. 756.
5. Вовчак О.Д., Власюк Н.І., Сорока Р.С. Фінансовий аналіз: Навч.метод. посіб. - Львів: Львів. комерц. акад., 2009. – С. 96.
6. Ворхлік В.Р. Облік і контроль виробничих запасів та аналіз ефективності їх використання на підприємстві. Innovative views of young scientists, 19-26 квітня 2016. 2016. URL: <https://www.sworld.com.ua/konferm3/245.pdf>. (дата звернення: 08.04.2020).
7. Гамова О.В., Козачок А.І., Ашифіна Т.Ю. Удосконалення обліку виробничих запасів та оцінка фінансового стану ТОВ «БЗ ЗБВ». Інвестиції: практика та досвід. 2018. №2. С. 8-9.
8. Гриліцька А. В., Ковтун Н. І. Визнання та оцінка запасів в сучасних умовах господарювання. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 21(2). С. 183-185.
9. Давидов Г.М. Аудит: Навч. Посіб. -2-е вид.перероблене та доповнене - К. : Т-во «Знання», КОО, 2011. – С. 363.

10. Девачук Л.П., Ермолаєва В.І., Квач Я.П., Рудницька О.В. Технічні основи та практика бухгалтерського обліку; Навч. посіб. - Х.: ТОВ «Одісей», 2010. - С. 496.
11. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація. - К.:Т-во «Знання», КОО, 2007. – С. 402.
12. Дяченко Н.В., Добрунік Т.П. Порівняльна характеристика обліку виробничих запасів згідно національних та міжнародних стандартів у світлі інтеграційних процесів. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції: тези доповідей IV Міжнародної наук.-практ. конференції, присвяченої 95-річчю ОНЕУ, 26 травня 2016 р., м. Одеса.* 2016. С. 75-77. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/sbornik_konf_26052016.pdf. (дата звернення: 10.04.2020).
13. Економічний аналіз: навчальний посібник / За ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. С. 310.
14. Зінченко О.В., Сайко К.І. Аудит виробничих запасів на підприємствах. Київський національний університет технології та дизайну. С. 108-110.
15. Зінченко О.В., Сайко К. І. Облік використання виробничих запасів підприємств. Наукові економічні дослідження: теорії та пропозиції. Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 24-25 березня 2017 року). Запоріжжя: ГО «СІЕУ». 2017. С. 132-135.
16. Канцуров О.О. Застосування термінології міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у нормативно-правовій базі України. *Фінанси України.* 2006. N8. С. 51-58.
17. Коблянська І.О., Сіренко А.А., Коблянська Г.Ю. Методика і організація обліку та внутрішнього контролю запасів підприємства в системі управління активами. *Modern Economics.* №7 (2018). 2018. С. 85-97.
18. Кононенко В. А., Цупаленко Ж. П. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки.* 2016. Вип. 16(1). С. 147-151.

19. Кудлаєва Н.В., Меделяєва А.С. Оцінка та визнання виробничих запасів у системі вартісно-орієнтованого управління підприємством. Молодий вчений. – 10(62). – 2018.- С. 824-829.
20. Кузьминский А., Кужельный Н., Петрин Е., Савченко В. и др. Аудит: Практическое пособие. Под ред. А.Кузьминского, -Учетинформ, 2006. - С. 238.
21. Кундеус О.М. Облік та аналіз використання виробничих запасів: сучасний стан та перспективи розвитку : дис. кн. екон. наук : Тернопіль, Тернопільська академія народного господарства, 2002. С. 150.
22. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В.: Основи аудиту: Навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів освіти. - Львів, 2002. – С. 504.
23. Ложненко Л.І. Теоритичні аспекти удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів. 2014.- №5. – С. 122-126
24. Лоханова Н.О. Учётная информация в системе управления – классификационные аспекты. Економічні науки. 2014. Вип. 11(41). С. 184.
25. Макаренко А.П., Телєвінова О.В. Удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів у системі управління ПАТ «Запоріжсталь». Економіка та держава. 2019. №1. С. 27-34.
26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 2 «Запаси» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021. (дата звернення: 07.02.2020).
27. Міністерство Юстиції України. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>. (дата звернення: 18.03.2020).
28. Пархоменко В. Інвентаризація як інструмент достовірності фінансової звітності. Бухгалтерський облік і аудит. - 2011. - №1. - С. 32-34.
29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ Міністерства фінансів України 20.10.1999 №246: зі змінами і доповненнями від 16.09.2019 №379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>. (дата звернення: 01.04.2020).

30. Пристемський О.С., Ахмад О.О. Теоретичні проблеми обліку виробничих запасів. Перспективи розвитку обліку, контролю і оподаткування в умовах глобалізації . Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (м. Херсон, 24-25 травня 2018 р.). Херсон: Айлант, 2018. С. 74-75.
31. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Радіонова Н.Й. Удосконалення організації методики аудиту виробничих запасів. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. Вип. 2-3 (35). С. 378-398.
32. ТОВ «Кубей Агро». 2020. YOU CONTROL. URL: https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=26759981&tb=financial-analytics&mode=last_year. (дата звернення: 06.02.2020).
33. Шендригоренко М.Т. Особливості та сфери застосування методів оцінки запасів при їх вибутті. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 9 (34). Частина 2. Луцьк. 2012. С. 572-580.